

- *Природні лікувальні активи в розвитку курортної економіки України (доповідач — член-кореспондент НАН України Н.І. Хумарова)*
- *Вакуумне паяння високохромистих жароміцних нікелевих сплавів (доповідач — доктор технічних наук С.В. Максимова)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — доктор філософських наук О.Н. Кубальський)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

29 травня 2026 року

Засідання Президії НАН України 29 травня 2026 р. відбулося під головуванням президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього.

Члени Президії НАН України заслухали доповідь заступника директора з наукової роботи Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України» члена-кореспондента НАН України **Ніни Іпполитівни Хумарової** про роль природних лікувальних активів у розвитку курортної економіки України (стенограму див. на с. 75).

З огляду на характер і масштаб людських і економічних втрат та екологічних збитків, зокрема втрати курортних територій, одними з найважливіших питань в Україні є збереження життя й реабілітація населення, захист природного капіталу держави, збільшення інвестиційних надходжень, зокрема завдяки раціональному використанню природних лікувальних активів (ПЛА) як передумови для розвитку курортної економіки.

Нині сфера реабілітації отримує значні кошти від держави, благодійних фондів та меценатів, які спрямовуються на фінансування закладів з надання таких послуг як у державному, так і в приватному секторах. Це створює додатковий соціально-економічний імпульс для розвитку курортної економіки на основі природних лікувальних ресурсів та екосистемних послуг.

Україна володіє майже всіма природними лікувальними ресурсами, які виявлено на європейському континенті. Водночас розвитку курортної економіки, ядром якої є природні лікувальні активи, заважає низка проблем, які потрібно розв'язувати з урахуванням європейських принципів розвитку та інтеграції екологічних стандартів у різні сектори економіки. За сприятливих умов це дасть змогу генерувати довгострокову суспільну цінність у контексті зобов'язань України щодо реалізації кластерів євроінтеграції, таких як «Зелений порядок денний та сталий зв'язок» і «Ресурси, сільське господарство та згуртованість».

Виступ члена-кореспондента НАН України Ніни Іпполитівни Хумарової

Підходи ОЕСР до управління природними активами та розвитку курортної економіки передбачають перехід від галузевого природокористування до інтегрованих моделей «зеленої» та «блакитної» економіки, що враховують екологічну стійкість, екосистемні послуги та принципи кліматичної адаптації. У зв'язку з цим особливого значення набуває необхідність трансформації підходів до розвитку курортної економіки України відповідно до нових європейських стратегій сталого розвитку та відновлення природного капіталу. Останнім таким документом є Регламент ЄС 2024/1991 «Закон про відновлення природи», який є частиною Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та Європейського зеленого курсу і над імплементацією якого в національне законодавство працюють у Міністерстві економіки, довкілля та сільського господарства України.

Нові можливості відкриває методичне забезпечення визначення резервів природних лікувальних активів у поєднанні з опціональним механізмом, що дає змогу розглядати природні лікувальні активи як капіталізований актив із відкладеним фінансовим ефектом, здатним забезпечити зростання доходів курортних територій та підвищити їхню стратегічну вартість у довгостроковій перспективі.

Отримані результати передусім важливі для районів і територіальних громад, оскільки еко-

номічні вигоди від функціонування курортної економіки та використання природних лікувальних активів концентруються переважно у суб'єктів господарювання, які надають оздоровчі, реабілітаційні та інші послуги, тоді як громади, на землях яких або поблизу яких функціонують курортні комплекси, не мають достатніх економічних інструментів реалізації власних інтересів та компенсації за навантаження на місцеві природні системи, інфраструктуру й соціальне середовище.

Науковці Інституту видали наукові праці за цією проблематикою, зокрема монографії «Управління природними активами на засадах блакитного зростання» (2026), «Управління зеленою інфраструктурою урбоєкосистем: теорія, методологія, практика та перспективи розвитку» (2024), «Економіка вражень і природокористування: принципи інклюзивності та сталості» (2024), «Інклюзивність природокористування в розвитку курортної економіки» (2023), «Інклюзивний розвиток рекреаційного природокористування» (2022), «Природні активи рекреаційно-туристичної сфери» (2021), «Дизайн механізмів використання природних активів» (2021), «Рекреаційно-туристичний потенціал поліфункціональних територій (методологічні та прикладні аспекти)» (2020).

За ініціативою ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України» спільно із ДНТ «Український НДІ реабілітації та курортології МОЗ України» в 2024 р. було проведено I Міжнародну міждисциплінарну науково-практичну конференцію «Природні лікувальні активи: реабілітація та курорти».

В обговоренні доповіді взяли участь директор клінічного санаторію «Хмільник» доктор економічних наук, кандидат медичних наук, професор О.О. Галаченко; директор Державного некомерційного товариства «Український науково-дослідний інститут реабілітації та курортології МОЗ України» доктор медичних наук, професор К.Д. Бабов; академік-секретар Відділення економіки НАН України академік НАН України В.М. Геєць; академік-секретар Відділення загальної біології НАН України академік НАН України С.О. Афанасьєв; пре-

зидент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній; віцепрезидент НАН України, голова Секції хімічних і біологічних наук НАН України академік НАН України В.Г. Радченко.

* * *

Далі члени Президії НАН України заслухали доповідь завідувача відділу фізико-хімічних процесів паяння Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України доктора технічних наук **Світлани Василівни Максимової** про вакуумне паяння високохромистих жароміцних нікелевих сплавів.

Високотемпературне паяння поряд зі зварюванням є одним з найважливіших методів отримання нероз'ємних з'єднань конструкційних матеріалів. Завдяки формуванню паяного шва за температур, нижчих за температуру автономного плавлення матеріалів, що з'єднуються, забезпечується можливість отримання з'єднань зі збереженням структури основного металу за умови об'єктивного вибору хімічного складу припійного матеріалу та оптимізації температурно-часових параметрів процесу паяння.

Актуальність роботи зумовлена потребою в матеріалах і технологіях для створення виробів, що експлуатуються в екстремальних умовах, зокрема для виготовлення паяних вузлів газотурбінних двигунів морського і наземного призначення, які працюють в умовах високих температур, постійних навантажень (розтяг, вигин, кручення) та агресивного сольового середовища. Отже, доцільність застосування паяння зростає в разі з'єднання високохромистих жароміцних нікелевих сплавів, які використовують під час виготовлення і ремонту конструкційних елементів газотурбінних двигунів, що експлуатуються у морських і наземних умовах. Зазначені сплави характеризуються значним вмістом γ' -фази та належать до класу важкозварюваних матеріалів через схильність до утворення тріщин у процесі зварювання або подальшої післязварювальної термічної обробки. Водночас під час паяння також виникають проблеми, зумовлені різним хімічним складом припою і основного металу, різними

коефіцієнтами термічного розширення, що негативно впливає на механічні властивості паяних з'єднань в умовах високотемпературної експлуатації. Для високотемпературного застосування універсальних припоїв не існує. Тому вибір (створення) системи легування припою здійснюють індивідуально для кожної конкретної марки сплаву з урахуванням його хімічного складу і вимог до експлуатаційних характеристик.

Потреба у розробленні нових припоїв зумовлена також необхідністю імпортозаміщення припоїв, які раніше переважно постачалися з РФ. Для вітчизняного газотурбінного машинобудування це питання має стратегічне значення, оскільки для виготовлення нових виробів, ремонту та відновлення турбінного обладнання необхідний стабільний доступ до спеціалізованих припійних матеріалів.

З метою створення припою для паяння високохромистих жароміцних нікелевих сплавів досліджено низку багатокомпонентних експериментальних припоїв на основі системи Ni-Cr-Co-Ti-Al-(M)-B-Si зі змінною концентрацією кремнію та контрольованим вмістом бору. Проведено термодинамічне моделювання із застосуванням системи CALPHAD та експериментальне комплексне дослідження серії припійних композицій різного складу, що дало змогу встановити закономірності впливу кремнію як депресанта в досліджуваних системах на температуру ліквідусу та фазоутворення. Експериментально досліджено вплив вмісту кремнію на інтенсивність утворення крихких силіцидних фаз у паяному шві, структуру, хімічну неоднорідність та властивості паяних з'єднань. Встановлено, що оптимальний склад припою істотно залежить від хімічного складу конкретного основного металу, що підтверджує необхідність індивідуального підходу під час проектування припоїв для різних марок сплавів. За результатами мікрорентгеноспектрального аналізу, механічних випробувань та досліджень корозійної стійкості для детального вивчення обрано найбільш перспективні склади, які продемонстрували оптимальний баланс між параметрами температурного ре-

жиму процесу високотемпературного паяння та експлуатаційними характеристиками з'єднань.

Досліджено хімічну неоднорідність паяних з'єднань і визначено локальний розподіл елементів в окремих фазах. Випробування стикових паяних зразків зі сплаву СМ104-ВІ на розтягнення показали, що за низьких температур (20 °С) міцність паяних з'єднань становить 67—77 % міцності основного металу. За підвищених температур (до 900 °С) цей показник сягає 92—95 %, а тривала міцність паяних зразків зі сплаву СМ88У-ВІ за таких температур і постійного навантаження 140 МПа становить 114 год зі збереженням конструктивної цілості з'єднання.

На основі проведених досліджень розроблено багатокомпонентні припої і технологічний процес високотемпературного вакуумного паяння жароміцних нікелевих сплавів із підвищеним вмістом хрому. Актом випробувань в умовах Державного підприємства «Науково-виробничий комплекс газотурбобудування «Зоря»—«Машпроект», на базі якого зазначені припої пройшли повну дослідно-промислову перевірку, підтверджено, що створені припої і технології паяння забезпечують формування щільних паяних швів, високу короткочасну міцність за кімнатної та підвищеної температури, а також високу тривалу міцність за температури 900 °С і постійних навантажень. Отримані результати засвідчили перспективність цих розробок для практичного застосування, зокрема під час виготовлення та ремонту окремих вузлів і конструкцій газотурбінних двигунів в енергетичній та суднобудівній промисловості тощо. Ведуться перемовини щодо визначення потенційного виробника високотемпературних припоїв та подальшого впровадження розроблених матеріалів у промислове виробництво.

В обговоренні доповіді взяли участь завідувач лабораторії контактних явищ та паяння неметалевих матеріалів Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України доктор хімічних наук В.П. Красовський; в.о. головного інженера ТОВ «Луцький ремонтний

завод «Мотор» Ю.В. Гусев; головний науковий співробітник Національного інституту раку МОЗ України член-кореспондент НАМН України, доктор медичних наук, професор Е.О. Стаховський; директор Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України, академік-секретар Відділення матеріалознавства НАН України академік НАН України І.В. Кривцун; перший віцепрезидент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік НАН України В.Л. Богданов; академік-секретар Відділення енергетики та енергетичних технологій НАН України академік НАН України А.В. Русанов; президент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- заслухали та обговорили інформацію про виконання Плану заходів з реалізації Концепції розвитку НАН України на період до 2030 року;
- затвердили пріоритетні напрями наукових і науково-технічних робіт, за якими проводиться конкурс на 2027—2028 рр. за напрямом використання бюджетних коштів «Підтримка пріоритетних для держави наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» бюджетної програми КПКВК 6541230;
- узгодили заходи, спрямовані на виконання в НАН України Закону України «Про академічну доброчесність»;
- оголосили конкурс на заміщення посади директора Інституту імпульсних процесів і технологій НАН України;
- оголосили конкурс на заміщення посад директорів деяких наукових установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України;
- внесли зміни до Порядку конкурсного відбору наукових і науково-технічних робіт для фінансування за бюджетною програмою КПКВК 6541230 «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень»;

- погодили припинення Відділення цільової підготовки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» при Національній академії наук України шляхом його ліквідації;

- ухвалили рішення про припинення Чернівецького відділення Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України шляхом його реорганізації — приєднання до Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України.

Призначено:

- доктора фізико-математичних наук **Давидовського Володимира Володимировича** на посаду директора Інституту ядерних досліджень НАН України.

Затверджено:

- академіка НАН України **Широкова Володимира Анатолійовича** головою Наукової ради при Президії НАН України з проблем «Інформація. Мова. Інтелект»;

- заступника директора з наукової роботи Інституту технічної механіки НАН України і ДКА України доктора технічних наук, професора **Хорошилова Сергія Вікторовича** головним редактором журналу «Технічна механіка», звільнивши від виконання обов'язків головного редактора цього журналу члена-кореспондента НАН України В.П. Пошивалова.

Погоджено призначення:

- кандидата технічних наук **Колядюка Андрія Сергійовича** на посаду завідувача відділу будівельної механіки тонкостінних конструкцій Інституту механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України;

- доктора технічних наук **Фаррахова Олександра Володимировича** на посаду завідувача відділу проблем фізичного захисту об'єктів критичної інфраструктури Центру інформаційно-аналітичного та технічного забезпечення моніторингу об'єктів атомної енергетики НАН України;

- члена-кореспондента НАН України **Виноградової Оксани Миколаївни** на посаду головного наукового співробітника Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України;

- доктора біологічних наук **Куземко Анни Аркадіївни** на посаду головного наукового співробітника Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України;

- доктора філософії у галузі знань «гуманітарні науки» **Крамар Наталії Анатоліївни** на посаду завідувача відділу дослідження європейських мов Центру

наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України.

Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджено:

- директора Інституту ядерних досліджень НАН України академіка НАН України **Слісенка Василя Івановича** за багатолітню плідну працю вченого, педагога, організатора науки, значні професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі ядерної енергетики й нейтронної фізики і активне сприяння розвитку вітчизняної науки;

- директора Фізико-хімічного інституту ім. О.В. Богатського НАН України академіка НАН України **Кузьміна Віктора Євгеновича** за багатолітню плідну працю вченого, педагога, організатора науки, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі хемоінформатики й активне сприяння підвищенню міжнародного авторитету вітчизняної науки.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- заступника директора Інституту відновлюваної енергетики НАН України члена-кореспондента НАН України **Кузнецова Миколу Петровича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, значні професійні здобутки та вагомий внесок у розвиток наукових досліджень відновлюваних джерел енергії у складі електроенергетичних систем.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- ректора Донецького національного університету імені Василя Стуса доктора економічних наук **Хаджинова Іллю Васильовича** за багатолітню сумлінну плідну працю на освітянській ниві, значні професійні здобутки в галузі міжнародної економіки та вагомий особистий внесок у ефективне формування нового покоління науковців та фахівців з високим рівнем кваліфікації;

- завідувача відділу Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України кандидата біологічних наук **Костюшина Василя Анатолійовича** за багатолітню плідну сумлінну працю, високі професійні здобутки у галузі зоології і орнітології та вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих наукових кадрів;

- завідувача кафедри Донецького національного університету імені Василя Стуса доктора економічних наук **Дороніну Ольгу Анатоліївну** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у підготовку фахівців вищої кваліфікації;

- співробітників Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України — старшого наукового співробітника доктора історичних наук **Гупало Віру Деонізівну**; старшого наукового співробітника кандидата історичних наук **Аркушу Олену Георгіївну** — за багатолітню плідну працю, високі професійні здобутки та вагомий внесок у розвиток наукових досліджень історичного, соціокультурного, археологічного, мовознавчого та літературного напрямів, а також з нагоди 75-річчя від часу заснування інституту.

Відзнакою НАН України «Талант, натхнення, праця» нагороджено:

- проректора з науково-педагогічної роботи, молодіжної політики та розвитку Донецького національного університету імені Василя Стуса кандидата політичних наук **Прихненка Максима Івановича** за плідну наукову працю, високий творчий потенціал молодого вченого та вагомий особистий внесок у забезпечення ефективної організаційно-педагогічної діяльності установи;

- співробітників Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України — молодшого наукового співробітника доктора філософії **Базюк Христину Тарасівну**; молодшого наукового співробітника доктора філософії **Кіорсака Владислава Борисовича**; наукового співробітника доктора філософії **Луцик Ірину Павлівну** — за багатолітню плідну працю, високі професійні здобутки та вагомий внесок у розвиток наукових досліджень історичного, соціокультурного, археологічного, мовознавчого та літературного напрямів, а також з нагоди 75-річчя від часу заснування інституту.

Подякою НАН України відзначено:

- професора Центру астрономії Університету Миколая Коперника (Польща) **Яцека Креловські** за багатолітню плідну невтомну працю, високий професіоналізм та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень міжзоряного середовища й активне сприяння співпраці з науковцями НАН України;

- провідного наукового співробітника Інституту скінтіляційних матеріалів НАН України доктора фізико-математичних наук **Лисецького Лонгіна Миколайовича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну та педагогічну працю, значні творчі здобутки та вагомий особистий внесок у розроблення теоретичних моделей на основі анізотропних органічних середовищ з метою створення нових органічних матеріалів;

- видатного українського соціолога академіка НАН України **Бакірова Віля Савбановича** за багатолітню плідну невтомну працю вченого, організатора науки, громадського діяча, значні творчі здобутки та вагомий

особистий внесок у розвиток соціології освіти, культури, популяризацію української науки й активне сприяння академічній співпраці з закладами вищої освіти;

- співробітників Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України — головного наукового співробітника доктора історичних наук **Александровича Володимира Степановича**; старшого наукового співробітника доктора історичних наук **Бандрівського Миколу Стефановича**; старшого наукового співробітника доктора історичних наук **Боляновського Андрія Валентиновича**; старшого наукового співробітника кандидата філологічних наук **Войтів Ганну Володимирівну**; старшого наукового співробітника кандидата історичних наук **Колб Наталію Михайлівну**; старшого наукового співробітника доктора філологічних наук **Мочернюк Наталію Дмитрівну**; старшого наукового співробітника доктора історичних наук **Руду Оксану Володимирівну**; старшого наукового співробітника доктора історичних наук **Стасюк Олександру Йосипівну**; старшого наукового співробітника доктора історичних наук **Шкраб'юка Петра Васильовича** — за багатолітню плідну працю, високі професійні здобутки та вагомий внесок у розвиток наукових досліджень історичного, соціокультурного, археологічного, мовознавчого та літературного напрямів, а також з нагоди 75-річчя від часу заснування інституту.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- провідного наукового співробітника Інституту відновлюваної енергетики НАН України доктора технічних наук **Лобунця Юрія Миколайовича** за багатолітню плідну невтомну наукову працю, значні професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток теорії розрахунків термоелектричних перетворювачів енергії;

- провідного наукового співробітника Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії ім. В.П. Кухаря НАН України доктора біологічних наук **Циганкову Вікторію Анатоліївну** за багатолітню плідну наукову, педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі біоорганічної хімії і фізіології рослин;

- заступника директора Навчально-наукового інституту розвитку академічного потенціалу Донецького національного університету імені Василя Стуса кандидата хімічних наук **Жильцову Світлану Віталіївну** за багатолітню плідну наукову, педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у забезпечення ефективної науково-організаційної діяльності інституту;

- завідувача відділу аспірантури Інституту відновлюваної енергетики НАН України **Кашко Олену**

Анатоліївну за багатолітню плідну сумлінну працю з підготовки науково-педагогічних кадрів, високі професійні здобутки та відповідальне ставлення до виконання службових обов'язків;

- завідувача групи науково-інформаційного забезпечення Інституту відновлюваної енергетики НАН України **Журавську Ірину Олегівну** за багатолітню плідну сумлінну працю, високі професійні здобутки та зразкове виконання службових обов'язків;

- провідного інженера-програміста Інституту фізики плазми Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» **Опалєву Галину Павлівну** за багатолітню плідну сумлінну працю, високі професійні здобутки та відповідальне ставлення до службових обов'язків;

- співробітників Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України — завідувача відділу доктора історичних наук **Булик Наталію Михайлівну**; старшого наукового співробітника доктора історичних наук **Голика Романа Йосиповича**; старшого

наукового співробітника доктора філологічних наук **Дидик-Меуш Ганну Михайлівну**; заступника директора з наукової роботи кандидата історичних наук **Костюка Олега Анатолійовича**; старшого наукового співробітника кандидата історичних наук **Мисак Наталію Федорівну**; ученого секретаря кандидата історичних наук **Муравського Олега Івановича**; завідувача відділу доктора історичних наук **Орлевич Ірину Василівну**; завідувача відділу кандидата історичних наук **Паршина Іллю Леонтійовича**; завідувача відділу кандидата історичних наук **Романюка Михайла Васильовича**; заступника директора з наукової роботи доктора філологічних наук **Ястремську Тетяну Олександрівну** — за багатолітню плідну працю, високі професійні здобутки та вагомий внесок у розвиток наукових досліджень історичного, соціокультурного, археологічного, мовознавчого та літературного напрямів, а також з нагоди 75-річчя від часу заснування інституту.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик